

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

LÊ HẢI YẾN

**ĐẢNG BỘ HUYỆN YÊN SƠN (TỈNH TUYÊN QUANG)
LÃNH ĐẠO XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI
TỪ NĂM 2008 ĐẾN NĂM 2019**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
LỊCH SỬ ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM**

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

LÊ HẢI YẾN

**ĐẢNG BỘ HUYỆN YÊN SƠN (TỈNH TUYÊN QUANG)
LÃNH ĐẠO XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI
TỪ NĂM 2008 ĐẾN NĂM 2019**

Chuyên ngành: Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam

Mã số: 8229015

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
LỊCH SỬ ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: TS. NGUYỄN MINH TUẤN

THÁI NGUYÊN- 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn “***Đảng bộ huyện Yên Sơn (tỉnh Tuyên Quang) lãnh đạo xây dựng nông thôn mới từ năm 2008 đến năm 2019***” là công trình nghiên cứu của riêng tôi, có tính độc lập, kế thừa, phát triển những công trình nghiên cứu có trước. Các số liệu trong luận văn phục vụ cho việc phân tích, nhận xét, đánh giá được tác giả thu thập từ nhiều nguồn khác nhau, hoàn toàn trung thực và có nguồn gốc, trích dẫn rõ ràng. Nếu có vấn đề gì tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm./.

Thái Nguyên, ngày 25 tháng 7 năm 2020

Tác giả

Lê Hải Yến

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn này, đầu tiên tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành nhất tới thầy **TS. Nguyễn Minh Tuấn**, người thầy đã hướng dẫn và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình làm luận văn tốt nghiệp.

Tôi cũng xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới các thầy, cô trong Bộ môn Lịch sử đã dạy dỗ, giúp đỡ tôi trong quá trình học tập dưới mái trường Đại học Khoa học. Tôi xin chân thành gửi lời cảm ơn đến các cơ quan, tổ chức, cá nhân, đặc biệt là Huyện uỷ, HĐND, UBND huyện Yên Sơn đã cung cấp những thông tin, tài liệu hữu ích giúp tôi hoàn thành luận văn.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới gia đình, bạn bè đã luôn ủng hộ, động viên và tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt thời gian qua.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2020

Tác giả

Lê Hải Yến

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	v
MỞ ĐẦU	1
Chương 1 NHỮNG YẾU TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN QUÁ TRÌNH XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI CỦA ĐẢNG BỘ HUYỆN YÊN SƠN	15
1.1. ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN.....	15
1.2. ĐIỀU KIỆN KINH TẾ.....	17
1.3. ĐIỀU KIỆN VĂN HÓA - XÃ HỘI.....	19
1.4. TÌNH HÌNH NÔNG THÔN HUYỆN YÊN SƠN TRƯỚC NĂM 2008.....	21
Tiểu kết chương 1.....	31
Chương 2 ĐẢNG BỘ HUYỆN YÊN SƠN LÃNH ĐẠO XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI TỪ NĂM 2008 ĐẾN NĂM 2019	32
2.1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI	32
2.1.1. Khái niệm nông thôn mới	32
2.1.2. Tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng nông thôn	36
2.1.3. Chủ trương của Đảng Cộng sản Việt Nam về xây dựng nông thôn mới	38
2.2. CHỦ TRƯỞNG VÀ SỰ CHỈ ĐẠO CỦA ĐẢNG BỘ HUYỆN YÊN SƠN VỀ THỰC HIỆN XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI	44
2.2.1. Chủ trương của Đảng bộ huyện Yên Sơn về xây dựng nông thôn mới từ năm 2008 đến năm 2019.....	44
2.2.2. Công tác tuyên truyền, quán triệt chủ trương xây dựng nông thôn mới	52
2.3. KẾT QUẢ	53

2.3.1. Kết quả quá trình lãnh đạo thực hiện xây dựng nông thôn mới	53
2.3.2. Kết quả huy động nguồn lực thực hiện xây dựng nông thôn mới (2008 - 2019)	61
2.3.3. Kết quả thực hiện tiêu chí xã nông thôn mới	63
Tiểu kết chương 2.....	69
Chương 3 NHẬN XÉT, BÀI HỌC KINH NGHIỆM.....	70
3.1. NHẬN XÉT QUÁ TRÌNH ĐẢNG BỘ HUYỆN YÊN SƠN LÃNH ĐẠO XÂY DỰNG NTM (2008 - 2019).....	70
3.1.1. Ưu điểm.....	70
3.1.2. Hạn chế.....	76
3.2. MỘT SỐ BÀI HỌC KINH NGHIỆM RÚT RA TỪ QUÁ TRÌNH ĐẢNG BỘ HUYỆN YÊN SƠN LÃNH ĐẠO XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI (2008 - 2019).....	77
3.3. ĐỀ XUẤT, KIẾN NGHỊ	80
Tiểu kết chương 3.....	84
KẾT LUẬN	85
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	88
PHỤ LỤC	94

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

STT	Chữ viết tắt	Nghĩa của chữ viết tắt
1	CNH, HĐH	Công nghiệp hoá, hiện đại hoá
2	HĐND	Hội đồng nhân dân
3	HTX	Hợp tác xã
4	Nxb	Nhà xuất bản
5	NTM	Nông thôn mới
6	UBND	Ủy ban nhân dân
7	XHCN	Xã hội chủ nghĩa

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Sau hơn 30 năm thực hiện đường lối đổi mới đất nước, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn coi vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn có vị trí chiến lược quan trọng, coi đó là cơ sở quan trọng để phát triển kinh tế - xã hội bền vững, góp phần ổn định chính trị, bảo đảm an ninh, quốc phòng; giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc và bảo vệ môi trường sinh thái. Tại Hội nghị lần thứ 7 (tháng 7/2007), Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) đã nêu quan điểm: Cần có bước phát triển mới về nông nghiệp, nông dân, nông thôn, trong đó chú trọng nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của cư dân nông thôn; xây dựng nền nông nghiệp toàn diện theo hướng hiện đại hóa, bền vững; xây dựng NTM có kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội hiện đại; cơ cấu kinh tế và các hình thức tổ chức sản xuất hợp lý, xã hội nông thôn ổn định; xây dựng giai cấp nông dân, củng cố liên minh công nông và đội ngũ trí thức thành nền tảng bền vững, bảo đảm thực hiện thành công sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá (CNH, HĐH) theo định hướng xã hội chủ nghĩa (XHCN). Xây dựng NTM chính là giải pháp quan trọng và thiết thực nhằm cụ thể hóa mục tiêu Nghị quyết Hội nghị lần thứ 7, Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) đề ra, tạo động lực quan trọng cho sự nghiệp CNH, HĐH nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho người dân. Từ đó nông nghiệp, nông thôn phát triển theo hướng tăng năng suất, chất lượng và hiệu quả, bảo đảm vững chắc an ninh lương thực quốc gia; kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội nông thôn được tăng cường, góp phần thúc đẩy phát triển sản xuất và từng bước làm thay đổi bộ mặt nông thôn; đời sống vật chất và tinh thần của cư dân các vùng nông thôn ngày càng được cải thiện; hệ thống chính trị ở nông thôn được tăng cường; dân chủ cơ sở được phát huy; an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội được giữ vững. Tuy nhiên, nhiều kết quả đạt được chưa tương xứng với tiềm năng và lợi thế như: Nông nghiệp phát triển còn kém bền vững, sức cạnh tranh thấp, chuyển giao khoa học, công nghệ và đào tạo nguồn nhân lực nông thôn còn hạn chế. Nông nghiệp, nông thôn phát triển thiếu

quy hoạch, kết cấu hạ tầng về giao thông, thủy lợi, trường học, trạm y tế, nước sinh hoạt... còn tồn tại nhiều hạn chế; môi trường sinh thái ngày càng ô nhiễm. Đời sống vật chất, tinh thần của người nông dân còn thấp, tỷ lệ hộ nghèo còn khá cao, chênh lệch giàu nghèo giữa nông thôn và thành thị còn lớn, nhiều vấn đề mới đang phát sinh và tiềm ẩn... những hệ quả trên đòi hỏi phải tiến hành xây dựng nông thôn mới (NTM), đây là đòi hỏi cấp bách từ thực tiễn cuộc sống, là nền tảng để xây dựng môi trường sống lành mạnh, đảm bảo sự ổn định và phát triển bền vững ở khu vực nông thôn.

Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng nhấn mạnh: “Hiện nay và trong nhiều năm tới đây vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn có tầm chiến lược quan trọng”, “Xây dựng hoàn chỉnh các quy hoạch phát triển kinh tế nông nghiệp và nông thôn. Thực hiện chương trình xây dựng mới nhằm xây dựng các làng, xã, ấp, bản có cuộc sống ấm no, văn minh, sạch đẹp, gắn với việc hình thành các khu dân cư đô thị hóa. Phát huy dân chủ, xây dựng nếp sống văn minh, bài trừ các tệ nạn xã hội ở nông thôn” [24]. Xây dựng NTM là một nhiệm vụ quan trọng của Đảng, Nhà nước và nhân dân nhằm thực hiện thắng lợi Nghị quyết 26-NQ/TW ngày 5/8/2008 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) “Về nông nghiệp, nông dân và nông thôn”. Trước khi có Nghị quyết số 26, đời sống nhân dân huyện Yên Sơn còn gặp nhiều khó khăn cả về vật chất và tinh thần, cơ sở vật chất - kỹ thuật ở nông thôn còn thấp kém, sản xuất manh mún, nhỏ lẻ, lạc hậu chưa hình thành được những mô hình phát triển kinh tế bền vững, mang lại hiệu quả kinh tế cao cho người dân; bộ mặt nông thôn chưa được khởi sắc... Chính vì vậy, việc tiến hành xây dựng NTM nhằm giải quyết tốt vấn đề “tam nông” trên địa bàn huyện Yên Sơn càng trở nên quan trọng và cấp thiết. Việc khảo sát thực tiễn, phân tích, đánh giá thực trạng một cách đầy đủ, khách quan quá trình lãnh đạo xây dựng NTM của Đảng bộ huyện Yên Sơn (Tuyên Quang) là một vấn đề có ý nghĩa quan trọng đối với chiến lược phát triển kinh tế - xã hội của huyện nói riêng và của tỉnh Tuyên Quang nói chung. Trên cơ sở đánh giá khách quan đặc điểm tình hình, thuận

lợi, khó khăn, thành tựu, hạn chế trong quá trình lãnh đạo xây dựng NTM của Đảng bộ huyện Yên Sơn để có cơ sở khoa học, căn cứ rút ra những bài học kinh nghiệm nhằm thực hiện tốt chương trình xây dựng NTM ở Yên Sơn trong sự nghiệp CNH, HĐH hiện nay.

Xuất phát từ tầm quan trọng và ý nghĩa thiết thực của vấn đề đó, tác giả chọn đề tài: ***“Đảng bộ huyện Yên Sơn (tỉnh Tuyên Quang) lãnh đạo xây dựng nông thôn mới từ năm 2008 đến năm 2019”*** làm luận văn thạc sỹ Lịch sử, chuyên ngành Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Vấn đề nông nghiệp, nông dân và nông thôn luôn là vấn đề cấp thiết trên thế giới, đối với Việt Nam thì lại càng có ý nghĩa quan trọng. Chính vì vậy, trong nhiều năm qua vấn đề phát triển nông nghiệp, nông thôn và nông dân luôn thu hút sự quan tâm nghiên cứu của nhiều nhà khoa học trong nước và ngoài nước. Tiêu biểu là những công trình sau đây:

Công trình *“Chính sách nông nghiệp trong các nước đang phát triển”*, của tác giả Frans Elltis (1994), Nxb Nông nghiệp, Hà Nội. Công trình nêu những vấn đề cơ bản của chính sách nông nghiệp ở các nước đang phát triển qua việc nghiên cứu lý thuyết, khảo cứu thực tiễn ở nhiều nước châu Á, Phi, Mỹ La-tinh. Công trình xem xét nền nông nghiệp của các nước đang phát triển trong quá trình chuyển sang sản xuất hàng hóa gắn liền với phát triển thương mại nông sản trên thế giới; đồng thời chỉ ra mô hình thành công, thất bại trong việc phát triển nông nghiệp, nông thôn và giải quyết vấn đề nông dân [28].

Tác giả Benedict J. tria Kerrkvliet, Jamesscott (2000), *“Một số vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn ở các nước và Việt Nam”* do Nguyễn Ngọc và Đỗ Đức Định sưu tầm và giới thiệu, Nxb Hà Nội, Hà Nội. Công trình đã nghiên cứu về vai trò, đặc điểm nông dân, thiết chế nông thôn ở một số nước trên thế giới và kết quả bước đầu trong nghiên cứu làng nghề truyền thống Việt Nam. Công trình có giá trị tham khảo trong việc giải quyết vấn đề phát triển